

Hydepark.ro – 30 octombrie 2011

Persistența nostalgiei comuniste. Trei întrebări și trei răspunsuri

Am primit de-a lungul ultimilor ani numeroase întrebări legate de idealizarea comunismului, de refuzul de a admite că a fost vorba de un regim ilegal și criminal. Aleg aici trei întrebări și propun trei răspunsuri.

1. Cum vă explicați că, în pofida evidentelor, a atâtor lucrări științifice și memorialistice, persistă încă un fel de idealizare a comunismului?

Parte din răspuns tine de ignoranța, parte de nostalgie. Cunosc cazul unui lider comunist grec, șeful departamentului de relații internaționale al PC din Grecia (KKE). Om cultivat, și-a trăit copilăria și adolescența în România. După 1968, a ajuns în RDG, a obținut un doctorat în astrofizică la Technische Universität din Dresda. Astăzi este promotorul unei alianțe comuniste internaționale, un fel de neo-Cominform, care să-i includă pe staliști, troțkiști, maoiști, anarhiști, deci pe toți cei care abhorează liberalismul și democrația de piață. În cazul său, nu e vorba de ignoranță, întrucât i-a citit și pe Koestler, și pe Soljenițîn, și pe Conquest. Bănuiesc că joacă aici un rol aversiunea pentru valorile umanismului burghez, deci clasic, o pasiune colectivă greu controlabilă, un libido politic fals egalitarist, dar și anti-americanismul ca mit mobilizator și unificator al unor forțe altminteri extrem de disparate și eterogene. La care se adaugă fascismul roșu al colonelului Chavez, cu al său aventurism demagogic. Ori partiturile unor enfants terribles răsfățați prin campusurile vestice care continua să exalte, nonșalant și iresponsabil "grandoarea istorică a bolșevismului". Raportul Comisiei Prezidențiale de analiză a dictaturii comuniste din România are tocmai acest rol: prin cunoaștere, printr-o analiză cât mai riguroasă, să demonstreze caracterul ilegal și criminal al unui sistem care s-a pretins incarnarea "umanismului socialist". Firește, există destui care susțin că bolșevismul nu avea de-a face cu marxismul original, ca proiectul comunist din URSS, din Europa de Est, din China, nu simboliza potențialul emancipator al marxismului. Mi se pare că avem de-a face cu un sofism. Singurul marxism aplicat concret a fost cel al utopiei concentraționare de tip bolșevic. Comunismul s-a bazat, înainte de orice pe minciună. O știm de la Souvarine, Camus, Kolakowski, Sidney Hook. A fost o supremă iluzie, iar iluziile mor greu. Adăugați faptul că există o nostalgie a Vârstei de Aur, a unei fericiri paradisiace, a egalității totale, tot așa cum există o atracție spre o lume a împăcării contrariilor, în care domnesc neîngrădite de nimic, precum în versurile lui Baudelaire, ordinea și frumusețea. Prea puțini încă sunt cei care să vrea să știe că utopia comunistă a însemnat mai presus de orice infernul exterminist al Gulagului.

2. Anticomunismul ca obligație morală, ați spus în repetate rânduri. Pentru cine?

Pentru fostele țări comuniste sau pentru umanitate în general?

Orice spirit liberal autentic nu poate fi decât anti-totalitar. Lionel Trilling are o carte cu titlul "The Moral Obligation to Be Intelligent". Eu mă refer la obligația de a fi inteligent din punct de vedere politico-filosofic: adică antifascist și anticomunist, fără reticențe, fără complexe și fără jenă.

Includ in aceasta abordare si pe socialistii liberali gen fratii Roselli, ori pe intelectualii de la New York (New York intellectuals) grupati cindva in jurul lui "Partisan Review" (de la Edmund Wilson, Philip Rahv si Dwight Macdonald la Lionel Trilling, Hannah Arendt, Daniel Bell si Susan Sontag). Li includ pe Castoriadis si Lefort, pe Aron si Arendt, pe Manent si pe Ferry, pe Souvarine si pe Finkelkraut, pe Morin si pe Glucksmann, pe Revel si pe Besançon, pe Todorov si pe Tony Judt, pe Manes Sperber si pe Jorge Semprun. Evident ca ii includ pe Saharov, pe Adam Michnik, pe Vaclav Havel, pe Janos Kis, pe Karol Modzelewski, , pe Antoni Macierewicz, pe Jeliu Jelew, pe Leszek Kolakowski. Pe Arthur Koestler, pe Ionesco, pe Milosz , pe Zbigniew Herbert, pe Pierre Hassner si pe François Fejto. Pe intelectualii critici romani Monica Lovinescu, Virgil Ierunca, Mihai Sora, Virgil Nemoianu, Ana Blandiana, Alexandru George, Gheorghe Grigurcu, Gabriel Liiceanu, Andrei Pleșu, H.-R. Patapievici, N. Manolescu, Mircea Mihaies, Livius Ciocarlie, Mircea Cartarescu, Andrei Cornea, Romulus Rusan, Cristian Preda, Teodor Baconsky, Ioan Stanomir, Dragos-Paul Aligica, Radu Carp, Mihail Neamtu, Radu Preda, Catalin Avramescu, Angelo Mitchievici, Cristian Vasile (lista este departe de a fi una exhaustiva). Anticomunismul înseamnă conștientizarea ororilor care au decurs din decizia unei minorități autodesemnate drept purtătoare a unei misiuni istorice absolute de a-și impune crezul unor mase considerate subiect de experiment. Deci unor mase pe care le-a condamnat la fericire. Anticomunismul implica și obligația de a deconspira resorturile secrete ale mirajului ideologic, modalitățile prin care aita oameni cu minți scânteietoare au putut sucomba acelor himere mortificante. De aici și importanta mărturiilor celor care au cunoscut sistemul dinlăuntru, a celor care pot depune mărturie despre duplicitatea să funciara, despre ipocrizia "Noi Clase", despre mizeria "Noii Credințe", despre faptul că a fost vorba de fapt de un regim născut din nihilism, din aroganța epistemică și dintr-o religie a urii sociale.

3. Cum comentați afirmația lui Leszek Kolakowski: comunismul a fost Diavolul în istorie?

Aș spune că totalitarismul, atât în ipostaza să fascista, cât și în aceea comunistă, a fost exact acest lucru: a fost un travesti al raționalității, o gramatică a imposturii, apoteoza fanatismului, dar și a dismulării și deriziunii. Dacă Diavolul este figura acestei îndepărtări de valorile unei transcendente eliberatoare, dacă el este exact opusul onoarei, francheții, demnității și libertății, atunci nu mă îndoiesc că are dreptate Kolakowski. Nu întâmplător una din marile cărți ale anilor 30, Maestrul și Margareta a lui Mihail Bulgakov vorbește despre sosirea Diavolului la Moscova exact în acea perioadă sumbră. În veacul XX, Diavolul a luat chipul comisarilor ideologici și al comandanților de lagăre de concentrare. Am scris o carte, va apare anul viitor la o cunoscută editura academică din Statele Unite, intitulata "The Devil în History: Comunism, Fascism, and Some Lessons of the Twentieth Century".

<http://hydepark.ro/articol/articol/persistenta-nostalgiei-comuniste-trei-intrebari-si-trei-raspunsuri-62.html>